

DORSTIG KERKSKEN

Zoals in de meeste dorpen vinden wij in Kerksken een zeer hoog aantal herbergen en evenveel 'jeneverkotjes'. Op verscheidene vensterbanken prijkte voor het gordijn een jeneverfles. Het is ook niet zonder reden dat het plaatselijk feestcomité de Driekoningenfeesten meer kleur gaf met een 'jeneverworp' en wordt Kerksken niet oneerbiedig 'het jeneverdorp' genoemd? Niet bedoeld als producent, maar als verbruiker! De ongunstige sociale toestand in de eerste helft van deze eeuw zal daaraan wel niet vreemd zijn..

Eén van de vele 'bieruitzeters' in Kerksken : Jozef Van den Eynde ('Jef Krak'). Links Oscar Roelandt, rechts Delfina Buyl.

De oudste herbergnamen vonden wij in de archieven van het 'Land van Rotselaer' (1). Op bevel van hare Majesteit Maria Theresia werd een "leyste van de herbergen, aubergien ende brandewijnhuizen" opge maakt in 1779. De toenmalige baljuw (lees burgemeester) Ludovicus de Sadeleer stelde de lijst samen.

- 1- "Alvooren ten huysse ende herberge van Peter De Pelsmaecker fs Judoci, gestaen ende gelegen binnen de prochie van Kerkcxken jegen de kerke, aen de heirbaene leedende van Aelst naer Geeraertberge, zonder uythangbert ofte naem van hergerge." Waarschijnlijk de latere herberg 'In den bareel' bij Van den Storme.
- 2- "Item ten huysse ende hergerge van Guilliemus Buydens fs Adriaen, gestaen ende gelegen ontrent de kerke in den noorden neffens aen de heerbaene, welker uythangbert verbeelt den Heiligen Martinus."

Reeds vernoemd in 1509, waarschijnlijk op de hoek Plaatsstraat en Geraardsbergse steenweg.

- 3- *"Item ten huysse ende herberge van Joannes Bellens fs Livini, gestaen binnen Kerkcken aen de heirbaene ontrent de kerke, zonder uythangbert ofte naeme van herberge,"*, de huidige herberg Korlick?
- 4- *"Item ten huysse ende herberge van Josephus Buydens fs Jans, gelegen den weste van de kerke, jegens de voorseyde heirbaene ter distantie van ontrent de hondert roeden, welker uythangbert verbeeld Den Keyser volgens het opschrift."* Deze herberg situeerde zich op de Driehoek, later uitgebaat door Donaat Van der Smissen.
- 5- *"Item ten huysse ende herberge van Constantinus De Pelsmaeker fs Judoci gestaen in het ghuchte ten Berge, zonder uythangbert ofte naeme."*
- 6- *"Item ten huysse ende herberge van Livinus Van den Hole fs Ludovici, gestaen in het ghucht Terlicht, zonder uythangbert, van ouds genaemt in 't Spoulcken..."* Deze herberg, gesitueerd op Terlicht, kwam in 1809 in het nieuws naar aanleiding van een moord op het dienstmeisje uit de herberg 'St. Maarten'. Het stoffelijk overschot werd in 'het Spoelken' binnengebracht en onderzocht door Dr Schouppe van Aagem en P. Ringot, vroedmeester te Kerksken. (2)
- 7- Het Gorelken (waarschijnlijk vervorming van gareel, halsjuk) op de wijk Terlicht, zonder uithangbord.
- 8- De Vier Heemskinderen, reeds vernoemd in 1493 (*"de stede en de erven gheleghen tot Kerkckene die men heyt de vier heymskinderen"*).

Al deze 'historische herbergen' verdwenen in de loop der tijden. Geen enkele van de latere estaminets erfde de naam van een vroegere afspanning. Vóór en na WO II zorgden een honderdtal café's voor de uitoefening van één der werken van barmhartigheid. Hierna een opsomming per straat of gehucht. Waarschijnlijk kan de lezer deze lijst nog aanvullen.

<i>Volksnaam</i>	<i>Uitbater</i>
Terlicht	
Boeëntjes	Jozef De Schrijver
Be Loken	Gustaaf Tas
Flandria	Leopold Sterck
Be Trienens	Alfons Rottiers
Be Zontj'en	Gustaaf Van der Haegen
Be Sylvain	Sylvain Van Impe
In 't Spoelken	Fam. Sienaert
Jef Krak	Jozef Van den Eynde

Driehoek

't Vlèms ousj
Be César
Be Rommen
Be Soeëke Piens
Be Piejeters Jefken
Be kroes Tinne
Be Mol
Be Pitj
Be Rottiers
Be Pigille
't Vlèms ousj
Be Roës
Be den bërremiejester
Be Molle-Marie
Belgens
Be Monges
Be boer
Be Soeëkes
Be de mistangèten
Be Votjen
In'n trompèt
Be Fil de viermouker
Be Baleken

Kerkskendorp

El Picador
Bij Bakkers
In den bējerpit
Be Sjampètters Henri

Be Marieken
Be Korlick

Be mèsjer

Be Bouëlj
Be zjeppes Frans
In 't soepkot

Den bamboe
De Wentj
In 't hèrlouzjeken
't Gizjeken

Frans De Kegel
Caesar Lievens
Jozef Meganck
Frans Piens
Jozef Gees
Fam. Rottiers
Albert D'Haeseleer
Fam. Moock
Fam. Rottiers
Dominique Baetens
Henri Boonen
Albert Raes
Gustaaf Janssens
Leopold Van Boven
Fam. Lauwereys
Emiel Fermon
Fam. Van Melckebeke
Gez. De Pelsemaeker
Alfons De Waegeneer
August Reynaert
Felix Noens
Fam. Scheerlinck
Jozef Van Keymolen

Etienne Eeman
Gustaaf Van Vaerenbergh
Fam. Yserbijt
Henri Eeman
(vroeger: 't Oud Gemeentehuis)
Arthur Perreman
Domien De Goede
(ook: De Rappe Duif)
Fam. Van den Storme
(ook: In den Ouden Bareel)
Gaston Van Keymolen
Frans Schouppe
Gaston Van den Neucker
(ook: Sint-Martinusheem)
Maria De Waegeneer
Frans Van Cutsem
Fam. Coppens
Dominique Gissemé

Be Pizjillens Staaf
Be Mèlkebeke
't Alf montjen

Gustaaf Baetens
Cyriel Van Melckebeke
Fam. Jacobs

Boekent

In de poustj
Be Mouëters Jefken
Be konèntjen
In 't zougsken
Be Tassens
Be Tassens klein'n
Be Jèttens Fèl
Be Kallens

Albert D'Haeseleer
Jozef De Muyter
Fam. Gosseye
Fam. Baeten
Fam. De Rijck
Fam. Tas
Fam. De Neve
Fam. Callebaut

Hollestraat

In de poump
Sintj Anne

Leon Van Impe
Arthur Fonck

Berg

Be Peekes
In de pintj
Be Tasken
Be Goubèrt
Be Van der Iejeken
Boemsadé
Be Fina
Kallens Zjeppen
Be Victorken
Tissens

Jozef De Rijck
Arthur Scheerlinck
Eddy Tas (vroeger: Be de Korejoën)
Frans Goubert
Fam. Van der Eecken
Arthur Buyl
Oscar Roelandt
Jozef Callebaut
Victor Matthijs
Petrus de Landtsheer
(later: Boemsadé-den hoed)
Nestor De Troyer
Achiël Van der Haegen
Roger De Pelsmaeker
Fam. Van den Eynde
Fam. Van Durme
Albien De Pelsmaeker
Fam. De Block

De stop

Be Koj
Be Lokken Tèl
Be Noeë
De klein'n
Be Bientjen
Be Blok Tinne

Beekstraat

Be Top zen Claris
Be doeëv' Irma
Klesj Mieken
Kwakkels Tinne

Fam. De Backer (vroeger: De Klok)
Irma Troch
Gustaaf van der Hoeven
Emiel D'Haeseleer

Hofstraat

Be Stok Tinne

Be vosse Irma

Be Sjetjen

Fam. Van den Stock

Irma Triest

Jozef Coppens

Watervoor

Be Giejies

Frans Gees

Als wij hierbij de tientallen 'jeneverkotjes' voegen, lijdt het geen twijfel: in het gemoedelijke Kerksken was een gezellige babbel en/of lied tussen pot en pint nooit ver weg.

Over enkele drankhuizen willen wij iets meer kwijt. 't Oud Gemeentehuis (Kerkskendorp): vóór de bouw van het huidige gemeentehuis (1872), vergaderde de gemeenteraad in deze herberg. Eén deel van de woning was confectiezaak en het andere gedeelte drankgelegenheid. Eén van de zonen van tapper Judocus Eeman, Casimier, werd veldwachter en caféuitbater, vandaar 'bij sjampetters'.

Den Ouden Bareel: zeer oude herberg vlak bij de kerk. De woning verdween bij de moderniseringswerken aan de steenweg Aalst-Geraardsbergen. Om het onderhoud van de steenwegen te bekostigen werd vroeger een wegenbelasting opgelegd, berekend per paard dat doortocht had op de baan en die betaald werd aan de 'barrières'. Veelal onstonden er daar herbergen die de naam 'In den Bareel' kregen.

't Horlogeken: 200 jaar oude herberg aan de dorpsgrens, eertijds eigendom van de familie De Schrijver, afkomstig van Welle. De eigenaar was uurwerkmaker, zodat de herbergnaam in nauw verband stond met zijn beroep. Het was een gekende afspanning voor voer­mannen, waar zijzelf en de paarden konden overnachten. Het gezelschapsspel bij uitstek was het bolspel. Tot 1974 kwamen wekelijks de trouwe bolders opdagen. Na 1939 werd de zaak verder uitgebaat door Wed. Frans De Schrijver en de familie Frans Coppens-Van der Haegen tot 1953. Later werd een grondige renovatie doorgevoerd, de voor­gevel bleef gelukkig intact.

Het Gizjeken of de Gizje: gelegen in de Wijngaardstraat (tegenover de hoeve Taeleman). De herberg had ook een bollebaan. Weinigen maakten zich zorgen over de merkwaardige naam. Hij is ongetwijfeld een dialectische vervorming van de naam van de bewoner Dominicus Gissemé, herbergier, die er woonde omstreeks 1830.

Met dergelijk ruim aanbod aan drankgelegenheden waren de mis­bruiken evenredig. Kwam daarbij de weinig comfortabele leefsituatie

begin dezer eeuw. Velen waagden zich aan het overtollig alcoholgebruik met alle dramatische gevolgen van dien.. De overheid wou de situatie min of meer onder controle houden en vaardigde regelmatig politiereglementen uit i.v.m. de herbergen en drankhuizen.

In 1892 vermeldde het politiereglement ondermeer dat de herbergen dicht moesten, 's winters om 21 uur en in de zomermaanden om 22 uur. Wie zich niet hield aan die beslissing werd gestraft *"met eene boete van 3 franken of eene gevangzitting van 1 dag en bij herhaling eene boete van 3 franken en eene gevangzitting van 3 dagen."* Artikel 5 schreef voor dat *"alle tuisschersspelen, als het topspel, verboden waren, binnen en buiten de herbergen, op pene van eene boete van 20 tot 25 franken en desnoods eene gevangzitting van 1 tot 7 dagen."* (5)

In 1902 werd ook een reglement gestemd met betrekking op de gebouwen. Een 'drankslijterij' was verboden indien de plaats waar de toog stond geen 24m² was. Een kelder was verplicht en de hoogte van vloer tot zoldering werd bepaald op min. 1m80. Was voorheen verbruikzaal en woonkamer één geheel, van nu af moest *"de gelijkvloers ten minste eene andere plaats hebbende tenminste 12 vierkantemeters of twee plaatsen hebbende tesamen 16 vierkantemeters oppervlakte bestemd tot het huiselijk gebruik van het gezin."*

Ook de verkoop van sterke dranken werd streng gecontroleerd. Dat sommige Kerkskenaren de beslissingen niet zo nauw namen bewijst 'Een staat van bewezen misdaden en veroordelingen' waarin wij lazen dat ter gelegenheid van kermis Driehoek (1892) vier 'tappers' veroordeeld werden tot 30fr of 1 dag hechtenis voor de verkoop van sterke dranken zonder 'voorafgaandelijke verklaring' (6)

Het accordeonspel en muzikanten voor danspartijen werden ook verboden, uitgezonderd op de 'grote kermis' in september, gedurende de 'kleine kermis' in november en de zondag van de wijkkermissen: kermis Hoek (1ste zondag vóór 15 augustus); kermis Plaats (1ste zondag na 15 augustus); kermis Driehoek (3de zondag van juli); kermis Berg (op 24 juli en de donderdag na de grote kermis); kermis Boekent (2de zondag vóór 15 augustus); kermis Terlicht (de dinsdag na de grote kermis) en kermis Landlede (4de zondag van juli).

Een anekdote: "Op kermis Driehoek voor de winkel van 'Bèlzjens' stond de zwiermolen van 'Bolle Rie' met zitjes aan kettingen, vastgemaakt aan de spaken van de molen. Die werd aangedreven door spierkracht. Boven de molen was rond de as een looppad gemaakt. Daar kon men opklimmen en de molen aan de spaken voortduwen op bevel van Bolle Rie, die riep: duwen. Bij zijn bevel 'opzitten' op het

einde van de rit, mochten de duwers op de spaken zich mee laten drijven tot Bolle Rie met behulp van een plank (rem) de molen tot stilstand bracht. Dat lukte niet altijd door het feit dat kwajongens het bevel negeerden en harder begonnen te duwen tot jolijt van de inzittenden. Bij dergelijke situaties waren de 'zware woorden' van Bolle Rie niet weg te denken.

Niet alleen tijdens de kermisdagen werd er lol getapt. Andere speciale gelegenheden zoals een bruiloft, jubilé of verjaardag waren geschikte gelegenheden om uit de bol te gaan. Een mooie foto werd ons bezorgd van de dames van 'den drouk' op de 80ste verjaardag van Leonie De Pelsemaeker (Serrens Leonie) in 1949.

*Zittend, v.l.n.r.: Leonie De Mol, Palmira Pardaens, Clementine Rottiers, Rachel De Rouck, Marie Rottiers, Leonie De Pelsmaeker, Marie Gees, Maria Florence Baeyens, Marie De Pauw, Louise Van Keymolen en Adeline Keymolen.
Staannd: Malvina D'Hoër, Gabriël De Schrijver, Rosine Van der Haegen, Madeleine Gees, Eveline Vonck, Maria Meganck, Octavia Meganck, Maria Ruyssinck, Maria Gees, Juliette Plens, Irene Van der Elst, Justine Roelandt, Angèle Van der Eecken en Catelijne Van der Eecken*

Het bolspel was zeer in trek. In onze streek werd vooral gespeeld met de krulbol. Enkele bolders 'bij Rommen', omstreeks 1935.

v.l.n.r.: Henry Cooman, Ogille Van de Sijpe, Florent De Geest, Richard Van de Velde, Henry Gees en Jozef Meganck (Rommen).

Noten

1-LIEVENS R. in Med. HK nr 2, jg 1988

2-TEMMERMAN P. in Med. HK nr 1 en nr 4, jg. 1981

3-KERCKHAERT N., Oude Oost-Vlaamse herbergnamen, Gent 1976

4-KERCKHAERT N., Oude Oost-Vlaamse huisnamen, Gent 1993

5-RAB, GMA Kerksken, n° 3

6-RAB, GMA Kerksken n° 18

Bibliografie KERKSKEN

ART J. (red.), Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? 3 delen, Centrum voor Geschiedenis, RUG, 1993

BAERT K., Redactie, Krant uitgegeven n.a.v. 100-jaar Aalsterse pers, Stadsbestuur 1986

BADISCO D., Seizoenarbeiders in het arrondissement Aalst, RUG 1978

BOON L.P., Pieter Daens, Arbeiderspers 1971

DAENS P., Priester Daens, zijn leven, zijn strijden

DE CLERCK K., Schets van het Belgisch onderwijsbeleid in de 19de eeuw, Centrum Historische Pedagogiek

DE POTTER F. en BROUCKAERT J., Geschiedenis van de gemeente Haaltert en Kerksken, Gent, 1895.

DE BROUWER J., Archiefstukken, Documentatiecentrum, HK Haaltert
Idem, Demografische evolutie van het land van Aalst, 1570-1800, Historische uitgaven Pro Civitate, nr 18, 1968